

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio Practica ...

Unà cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

De SS. Missæ Sacrificio Juxta Ritum Romanæ Ecclesiæ offerendo - Unà
cum Rubricis ejusdem Missæ brevibus Notis illustratis

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1676

Pars I. De Missa In Genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48307](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48307)

P A R S I.

DE MISSA IN GENERE.

De hac tria potissimum dicenda occurrunt :

1. Quid sit, & quotuplex.
2. Quid circa Ritus in communi sit observandum?
3. Quid circa Paramenta specialiter sit notandum?

TITULUS I.

QVID, ET QVOTVPLEX SIT
MISSA.

QUAE S T I O I. Quid sit Missa? Resp. Eam nihil aliud esse, quam *Verum & incruentum Sacrificium in nova Lege, ac Supremâ Coenâ, à Christo institutum, & DEO per legitimum Ministrum, cum certis Ritibus & Ceremoniis, tum ad delenda peccata, tum ad gratias pro beneficiis agendas, tum varias gratias obtinendas, tum ad supremum Ipsius Dominium profitendum, offerri solitum.* Etsi autem Baron. ad Annum 34. Christi num. 53. à voce Hebræa *Missach* Spontaneam oblationem significantem, & primâ vice à S. Jacobo Apostolo usurpata dictam putet, rectius tamen Gavanus, Azor, & alij à Vulgo potius introductam, & ab ultimis verbis: *Ite, Missa est*, scilicet *Hostia vel Oblatio nostra ad DEVM*, desumptam esse censent.

Quæstio 2. Quotuplex sit Missa? Resp. Eam communiter in varias species dividi. 1. In Missam *Solemne* & *Non solemne*. Illa est, in qua nihil omittitur, quod ad solemnitatem spectat, atque adeò Ministri Sacri, incensatio, Pacis osculum adhibentur. Ista est, in qua omnia ista, aut pleraque certè omittuntur. Gav. tit. 2. n. 5. Verùm hæc definitio nonnullis stricta nimis videtur, quia ex ea sequeretur, in

Instruct. I.

A

pluri-

2 *Pars I. De Missa in genere.*

plurimis Ecclesiis, ubi toto anno nulli Ministri parati, aut osculum Pacis adhibetur, nunquam Missam solemnem cantatum iri; quare putant, Missam solemnem eam dicendam, quæ ordinariè cantatur in Ecclesiis; nō solemne verò, quæ legitur tantum; & hanc opinionem colligunt ex eo, quòd, teste Michaële Bauldrio p. 3. c. 12. olim nullo modo licuerit Sacerdotibus Missas privatas ante Tertiam Horam celebrare, ne Populus à Missa solemni distraheretur, cùm tamen non sit credibile, Missam hanc solemnem, quæ quotidie tunc celebrabatur, semper cum Diaconis & Incensationibus peractam esse, sed solummodo cantatam, sicuti de facto in multis Ecclesiis fieri solet, & ad distinctionem Missarum non solemniū seu privatarū solemne Officiū, seu nostro idiomate das Hochampft vocatur. Prior tamen sententia magis ferè apud Authores, utpote qui Gavantum sequuntur, recepta est. 2. Dividitur in *conventualem seu publicam*, & *privatam*. Illa est, quæ immediatè post Horas diurnas in Summo Altari dicitur; Ista, quæ alio quocunque tempore à Personis privatis pro arbitrio legitur. Bauldrius p. 3. c. 1. n. 5. 3. Dividitur in *Missam de Tempore seu Die*, ut alij vocant, & *Votivam*. Illa est, quæ juxta Calendarij Ecclesiastici Universalis vel Particularis à certis Ecclesiis confecti præscriptum celebratur: Ista est, quæ pro voto, id est, arbitrio rationabili Sacerdotis aut aliorum, non secundum Calendarij ordinationem legitur. Gavant. p. 1. tit. 4. litt. N.

TITULUS II.

QVID CIRCA RITVS IN COMMUNI
SIT OBSERVANDVM?

Tria præcipuè scienda & observanda sunt illi, qui Solidam atque perfectam in Ritibus addiscendis & exercendis praxin obtinere cupit. 1. Quid & quotuplices sint Ritus. 2. Quid de Rubricis, à quibus ejusmodi Ritus præscribuntur, sit sentiendum? 3. Quis modus in talibus Ritibus addiscendis sit observandus, quæ singula seorsim sequentibus §§. breviter pro instituto explicabuntur.

§. I. Quid

Quid, & quotuplices sint Ritus Missæ?

I. **Q**UÆSTIO I. *Quid sit Ritus, seu, ut alij vocant, Cæremonia Missæ?* R. Esse actionem quandam externam seu sensibilem ad Sacrificium Missæ religiosè ac decen- ter offerendum institutam, uti Canisius c. 4. §. 8. definit, ubi etiam rectè addit, ejusmodi cæremonias ob triplicem potissimum finem ab Ecclesia institutas esse. 1. Ut sint signa, testimonia & exercitia cultus interioris, quem DEVS imprimis requirit. 2. Ut, quemadmodum Concilium Tridentinum Sess. 22. c. 5. loquitur, Majestas tanti Sacrificij commendetur, & mentes Fidelium per hæc visibilia religionis & pietatis signa ad rerum altissimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitentur. 3. Ut, quæ ad cultum divinum promovendum, & ad disciplinam, concordiamque publicam conservandam pertinent, honestè ac decenti quodam ordine, sicut Apostolus jubet, in Ecclesia peragantur.

II. **Q.** 2. *Quotuplices sint Ritus in Missa adhiberi soliti?* R. Si strictiùs sumantur pro actionibus ab ipso Sacerdote exerceri solitis (prout hîc accipimus) & non etiam pro instrumentis & vestibus in Missa usurpari solitis, ad quatuor ferè genera eos revocari posse, scilicet ad corporis inflexiones, manuum dispositionem, vocis formationem, & oculorum directionem.

III. **Q.** 3. *Quot sint corporis inflexiones?* R. Quatuor præcipuè speciales corporis inflexiones (nam *Stationem* & *Sessionem* utpote nimis generales hoc loco non numeramus) in Missa usurpari solitas. 1. *Solius Capitis*, & hæc minima vocari potest. 2. *Humerorum*, quæ media appellatur, & fieri debet, quotiescunque in Rubricis habentur hæc aut similia verba: *Inclinet se, inclinatus, aliquantulum inclinatus*. Bauldrius p. 3. c. 5. n. 2. 3. *Corporis*, quæ profunda vocatur. 4. Denique *Genuum*, quæ interdum uno, interdum utroque genu peragitur, & profundissima reverentia dici potest.

IV. **Q.** 4. *Quot sint Manuum dispositiones?* R. Septem diversas ejusmodi dispositiones adhiberi. Prima est, ut *extensa in aère gerantur*; & tunc ita teneri debent, ut una palma alteram

4 *Pars I. De Missa in genere.*

alteram respiciat, digitique omnes simul jungantur, quorum summitas Humerorum altitudinem, distantiamque non excedat. Gavant. & Rubrica Miss. tit. 5.

Secunda, *ut extensa super Altare ponantur*; quo in casu attendendum est, ut ante consecrationem super ipsum Altare, post illam verò supra Corporale ponantur. Bauldrius p. 3. c. 4. n. 12.

Tertia est, *ut iuncta utraque in aëre ante faciem vel pectus suspensa teneatur*; & tunc ante Consecrationem, & post ablutioem sumptam pollex dexter super sinistrum ponendus; post Consecrationem verò, quia pollex & index juncti tenentur, ipsi etiam pollices & indices inter se juncti tenendi sunt. Gavant. & Rubric. tit. 3. n. 1.

Quarta, *ut iuncta utraq; super Altare teneatur*, & tunc idem, quod circa situm pollicum paulò antè dictum est, observandū erit; ipsæ verò manus ita Altari applicandæ sunt, ut digiti parvi duntaxat frontem anterioris tabulæ seu mensæ Altaris tangant, residuo manuum inter Altare & se retento, quod quidem non tantum ante, sed etiam post Consecrationem observandum est. Rubr. tit. 4. n. 1. Unde non sunt imitandi, qui post consecrationem totas manus, atque ipsos etiam parvos digitos supra corporale ponunt, ut, si quæ fortè particula Sacerdotis è manibus excideret, non in terram, sed super corporale caderet; nam hæc nimis scrupulosa diligentia expressè Rubricis contraria est, quæ tit. 14. n. 1. ubi manus ita supra Altare ponendas dixit, ut parvi digiti frontem Altaris tangant, hæc verba addit: *qua omnia semper observantur, cum manus iuncta super Altare ponuntur. Gavant. p. 2. tit. 9. lit. a. NB.*

Quinta, *ut iuncta & extensa super oblata teneantur*; uti semel duntaxat paulò antè consecrationem contingit; & tunc quidem Gavantus tit. 8. p. 2. lit. T. cum Diana ibidem citato putat, pollices supra manus jungi debere; alij tamen communiùs & commodiùs infra manus eisdem conjungere solent; id quod ipse etiam Arnaudus p. 2. tit. 8. n. 9. etsi in alijs plerumque Gavantium sequatur, faciendum censet, atque ex actis Ecclesiæ Mediolanensis constare ait.

Sexta, *ut simul extendantur, & eleventur*; & tunc cavendum est, ne manus extensæ priùs deprimantur, & quasi ex pro-

Pars I. De Missa in genere.

§

profundo eleventur, sed immediatè à loco junctionis usque ad humeros, & intra distantiam eorundem extollantur. Rubric. tit. 4. n. 3.

Septima, *Vt una manus in Cruce formanda, vel alio quopiam opere faciendo occupetur, & altera quiesca teneatur: & tunc generalis est regula, ut, si celebrans seipsum aut alios signo Crucis signet, sinistram infra pectus, supra cingulum, & extra terminos Crucis ponat; si verò aliquid in Altari benedicat, aut aliud quid agat, v. g. folia vertat, nunquam altera manus in aère suspensa, sed semper in Altari posita teneatur, nisi fortè & ipsa in re aliqua tenenda occupetur, ob quam causam Rubricæ tit. 3. n. 5. postquam dixerunt, manum in tali casu super Altare ponendam, addunt, nisi aliter notetur. Sed & illud in Benedictionibus hisce observandum est, ut, dum seipsum Sacerdos signat, palmam manus dextræ ad se vertat; dum verò alia benedicit, digitum parvum ei, cui benedicit, obvertat, sicque totam manum dextram extensis pariter & junctis digitis extendat. Rubric. tit. 3. n. 5.*

V. Q. 5. *Quot vocis formationes in Missa adhibeantur?*
R. Tres potissimùm adhiberi, *altam scilicet, mediam, & submissam*; ex quibus ad mediam potissimùm attendendum est; nam reliquæ duæ, quando adhibendæ sint, ex praxi quotidiana solemnium Officiorum facilè constat.

VI. Q. 6. *Qualis Oculorum directio in Missa usurpanda sit?*
R. Duplicem potissimùm, *Elevationem scilicet & eorundem depressionem*. Quando autem tam hæc, quàm aliæ suprâ enumeratæ cæremoniæ actu ipso exercendæ sint, in compendio cæremoniarum circa finem partis secundæ hujus libelli afferendo apertiùs dicetur.

§. II.

Quid, & quotuplices Rubricæ sint?

I. **Q**UÆSTIO I. *Quid sint Rubricæ?* R. Eas nihil aliud esse, quàm Leges & directiones in Missali vel Breviario ad ritè celebrandam Missam, vel Officium divinum recitandum præscriptas, & sic dictas, quia rubeus color in Titulis & Capitibus ordinariè (saltem olim) adhibebatur.
Gavant. p. 1. litt. A.

II. Q. 2. Quotuplices sint Rubricæ? R. Duplices esse, nam aliæ sunt *Præceptivæ*, aliæ *Directivæ*. Illæ obligant ad mortale ex genere suo, nisi parvitas materiæ aut inadvertentia excuset, (ut sentit communis sententia contra Fagundez de præc. Eccles. præc. 1. l. 3. c. 21. n. 9. asserentem, eas non obligare ad mortale, nisi ratione contemptus) hæ, cum sint de consilio, non obligant sub mortali, imò neque sub veniali juxta Tamburinum & alios apud P. Georg. Gobat in Alph. Sacrif. Tract. 3. n. 737. Etsi verò aliqui hanc exceptionem addant: *nisi ex contemptu omittantur*: rectè tamen idem P. Gobat n. 739. post Tambur. Sotum, Laymann. notat, neque tunc semper mortaliter peccari. Si enim contemptus in eo consistat, ut dicas: *Hanc parvi momenti cæremoniam non magnifacio*; Vel, *Hæc cæremonia est tam parvi momenti, ut non sit opus propter eam negligere meam privatam commoditatem*: non apparet, cur peccetur mortaliter: secus, si negligeretur ex Superioris vel Pontificis contemptu. Porro ut facilius cognoscatur, quænam Rubricæ sint præceptivæ, quæ directivæ duntaxat, seu quæ graviter obligent, quæ non, sequentes ab Authoribus regulæ assignantur.

I. Quandocunque tam multæ Cæremoniæ negliguntur, ut morali hominum judicio censeatur observari ritus alius, quàm sit in Missali præscriptus, mortaliter peccatur; quia agitur contra expressam Ordinationem Pij V. in Bulla Missali præfixa in virtute S. Obedientiæ mandantis, ut Missæ juxta Ritus & Cæremonias sui Missalis celebrentur; quod ipsum etiam Concilium Tridentinum Sess. 22. post Canones præcipit. Ita P. Gobat. n. 740. & 746. cum Suarez. d. 84. s. 2.

II. Quando in Rubricis habetur hæc vox: *gravissimè* vel *graviter* peccat, certissimum est, peccatum mortale committi illas transgrediendo, seclusâ ignorantia inculpabili, aut inadvertentiâ. Septies autem habetur, cum de defectibus Missæ agitur. 1. Si non in azymo conficiatur in Ecclesia Latina. 2. Si vinum cœperit acescere vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre, vel mustum de uvis tunc expressum, vel si sine aqua, aut cum aqua non naturali fiat Sacrificium. 3. Si in forma addatur aliquid, quod significationem mutat. 4. Si celebret suspensus, excommunicatus, degradatus, irregularis, vel quomodocunque Canonice impeditus. 5. Si cele-

celebret in peccato habens copiam Confessarij. 6. Si non habens Copiam Confessarij, sine Contritione in peccato mortali celebret. 7. Si integra Sacramenta non sumpserit extra casus in Rubrica Missalis concessos. Ita Gav. p. 3. tit. I. n. 1.

III. Quando materia Rubricæ pertinet ad integritatem Sacramenti, seu Sacrificij, ejus omissio peccatum mortale continet. Ejusmodi sunt, quæ de pane, vino, aquâ, intentione, forma, sumptione utriusque speciei sunt præscripta. In forma quoque particula *enim* non potest sine peccato mortali voluntariè omitti. Idem l. c. n. 2.

IV. Etiam illæ Rubricæ sunt Præceptivæ, in quibus concordant Doctores, eas esse de re gravi, ut de loco celebrandi non prohibito, de ara consecrata, de lumine, de hora celebrandi, de dispositione Animæ & corporis, jejunio scilicet à peccato, & à cibo, de Ministro, de Missali, Calice, Patena, Corporali, Pallâ, de Canone integrè & secretè recitando, de prima Purificatione cum vino, de numero, munditia, integritate, & Benedictione vestium Sacerdotalium. Idem n. 3.

V. Rubricæ quædam sunt strictioris juris in Missis Conventualibus Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum, quia æquiparantur Horis Canonicis, imò sunt quasi finis Horarum, ad quem diriguntur. Ejusmodi est Rubrica de concordia Missæ Conventualis cum Officio; ad hanc enim Collegiatæ Ecclesiæ Sæculares (nam Regulares Collegiatæ tantum vi Regulæ & Consuetudinis Regulas interpretantis obligantur) tenentur ex stipendio suo. Gavant. num. 4.

VI. Propè præceptivæ sunt eæ Rubricæ, de quibus disputant Doctores, an obligent sub mortali, cujusmodi sunt de Matutino & Laudibus ante Missam dicendis, de Mappis tribus, de Luminaribus cereis, quæ, licet sint controversa inter Doctores, Pontifices tamen Pius V. & Clemens VIII. ea tanquam tutiora approbârunt, teste Gavant. l. c. n. 5.

VII. Dubiæ sunt reliquæ, nempe de principio Auroræ, sive Meridiei, de Cruce in Altari, de pedibus calceandis, de veste Talari, de Pileoli usu extra Canonem, de Orationibus ante Missam, ad vestes, & post Missam, de Missa non approbata, nisi pro quibusdam Ecclesiis, vel de Requiem in Festo

8 *Pars I. De Missa in genere.*

Duplici, & diebus alijs prohibitis, de Orationibus additis secretò dicendis ex devotione Celebrantis, in quibus casibus utrinque Doctores disputant, an peccetur. Licet rectè & prudenter moneat Gavantus n. 6. semper, quantum fieri potest, Rubricis adhærendum esse.

VIII. Qui prævidit, se non posse facere Sacrum nisi Cæremoniis aliquot omissis, debet perpendere gravitatem eorundem, & causæ impellentis ad celebrandum, atque ex hac consideratione & comparatione judicare, sive consultius, sine his sacrificare, quàm ob earum servandarum impossibilitatem aut difficultatem omittere rem divinam. Suarez. d. 85. s. 2. Tambur. l. . . c. 5. §. 2. n. 28. apud & cum P. Gobat in Alph. Sacrif. seu Tract. 3. n. 743.

§. III.

Quis modus in discendis Ritibus & Rubricis sit observandus?

I. **N**ihil æquè conducit ad quasvis doctrinas facilè discendas, firmiterque retinendas, quàm si solidè & ordinatè proponantur, incipiendo à Fundamentis, quæ in unaquaque Scientia vel Arte tanquam prima principia supponuntur. Quare & in nostra materia proderit solidum & ordinatum modum in discendis Rubricis observare, qui quidem ferè in sequentibus consistit.

II. Magnificat futurus Sacerdos notitiam & praxin horum Rituum, tantòque accuratius eos addiscere studeat, quantò magis eorum observatio tum ad publicam ædificationem, & auctoritatem Ecclesiæ conciliandam, tum ad devotionis sensum in seipso excitandum conducit. Itaque non differat hunc laborem discendi usque ad ultimos dies ipsam primæ Hostiæ oblationem antecedentes, sed aliquot mensibus, aut certè hebdomadis priùs se ab aliquo perito instrui curet, ut tum proprio exercitio, tum aliorum Sacerdotum observatione dexteritatem quandam, facilitatèmq; in talibus Ritibus observandis acquirere possit.

III. Dum actu se ad discendos hos Ritus applicat, ante omnia integrum Missale percurrat, & quæ Missæ, aut partes ad Missam pertinentes quovis loco notentur, accuratè discere stu-

re stu-

re studeat, ut suo tempore quidvis, si opus fuerit, citò invenire possit. Reperiet autem totum Missale in undecim partes distribui posse, quarum 1. Calendarium. 2. Rubricas Missæ. 3. Missas de Tempore ab Adventu usque ad Pascha. 4. Ordinem Missæ. 5. Missas de Tempore à Paschate usque ad Adventum. 6. Missas proprias Sanctorum. 7. Missas communes Sanctorum. 8. Missas votivas. 9. Orationes ad libitum dicendas. 10. Missas pro Defunctis. 11. Benedictiones varias complectitur.

IV. Ubi hanc notitiam acquisierit, studeat generalia principia circa Ritus Missæ addiscere, ea præcipuè, quæ §. 1. n. 2. de diversitate Rituum explicata sunt, atque eorum perfectam intelligentiam acquirere conetur.

V. Bene perceptis hisce principijs incipiat ipsum Ordinem Missæ obiter percurrere, & quo Ordine partes se mutuò subsequantur, accuratè intelligere studeat, id quod perfacile illi erit, si ordinem Titulorum in sequenti parte ponendorum inspiciat; nam eodem prorsus ordine ponentur, quò mutuò se in ipsa Celebratione sequuntur.

VI. Tum, quas Cæremonias quælibet pars requirat, ex Lectione Rubricarum & privata Instructoris explicatione addiscere conabitur, quem in finem non parùm proderit Titulus postremus ultimæ partis, qui ex una parte Ordinem Missæ, ex altera parte Rubricas ad eum pertinentes continet. Cavendum tamen est, ne totam statim Missam addiscere quis velit, sed potiùs unam partem post aliam sumat, ut tantò accuratiùs partes ad illam pertinentes addiscere, atque in memoria retinere valeat.

VII. Ubi totam Missam didicerit, non omittat percurrere Compendium Cæremoniarum infrà assignandum, in quo omnes Ritus ejusdem rationis ad unum titulum revocantur, id enim non parùm juvabit ad hoc, ut, quo loco quivis Ritus adhiberi debeat, firmiùs memoriæ imprimatur.

VIII. Denique frequenter coram uno perito Instructore in fictitia Celebratione se exerceat, & alios etiam Celebrantes, si fieri possit, observet, ita tamen, ut non quidvis statim imitandum credat, aut erroris damnet, sed, si quid diversum ab eo, quod ipse doctus est, aut in Rubricis legit, advertat, ex suo Instructore aut alijs intelligere studeat, an non fortè per

Consuetudinem in illo loco diversus talis Ritus sit introdu-
ctus, sicut infra circa ingressum ad Altare in simili casu vide-
bimus.

TITULUS III.

QUID CIRCA PARAMENTA OB-
SERVANDVM SIT.

Triplicis potissimum generis Paramenta ad Missam re-
quiruntur. 1. Altare convenienter ornatum. 2. Ve-
stes debito modo preparatæ. 3. Calix ritè instructus, de
quibus in sequentibus §§. seorsim claritatis gratia agendum.

§. I.

De Altari.

I. QUÆSTIO I. *Quid sit Altare?* R. Esse superficiem
planam ad Sacrificium Missæ offerendum *immedia-*
tè deputatam; per hoc enim distinguitur à templo, quod *me-*
diatè tantum ad dictum finem ordinatur. Porro pro intelli-
gendis melius Rubricis interdum *Ara* vocabulo utentibus
notandum est, *Altare* ab *Ara* in hoc distingui, quòd Altare
significet ordinariè totam structuram, quam Altare solemus
appellare: *Ara* verò eam tantum lapideam partem significet,
quæ ipsum Calicem sustentat, uti clarè videntur indicare Ru-
bricæ Missalis §. 20. dicentes: *Altare, in quo SS. Missa Sacri-*
ficiu celebrandum est, debet esse Lapideum, & ab Episcopo con-
secratum; vel saltem Ara lapidea similiter ab Episcopo conse-
crata, in eo inserta, qua tam ampla sit, ut Hostiam & maio-
rem partem Calicis sustentet.

II. Q. 2. *Quotuplex sit Altare?* R. Duplex, *Immobile*
scilicet, seu *fixum*, & *Portatile*, sic dictum, quia ab uno loco
in alium portari potest; quod interdum in Jure etiam *Viati-*
cum vocari solet, eò quòd Viatoribus in usu sit.

III. Q. 3. *Quid in Altari præcipuè considerandum sit?*
R. Tria. 1. Substantia. 2. Ornatus necessarius. 3. Ornatus
accidentalis.

IV. Q. 4. *Quid circa Substantiam Altaris observandum?*
R. Itidem tria. 1. *Qualitas*: ut scilicet *Lapideum* sit (aut,
ut Dicastil. Layman. & alij apud P. Gobat *tr. 3. cas. 9. n. 269.*

con-

concedunt, ex opere lateritio vel gypso constructum) saltem secundum eam partem, quâ calicem sustentat, uti fit in Altari portatili, quod plerumque ligneis asseribus inclusum est. 2. *Capacitas*: ut scilicet tam magnum sit, ut Hostiam & majorem partem Calicis tempore Consecrationis tenere possit. Ita Gavant. 1. p. tit. 20. 3. *Sanctitas*, ut scilicet ab Episcopo, aut certè, ut Pasqualigo decis. moral. 44. & alij apud eundem P. Gobat n. 279. & seq. volunt, per celebrationem Missæ bonâ vel malâ fide factam sit consecratum. Etsi verò aliqui pro sanctitate hac etiam Reliquias Sanctorum necessarias esse putent, Suarez tamen d. 81. l. 5. docet, ex usu receptissimo patere, præceptum illud prorsus cessavisse, utpote occasione Hæreticorum duntaxat, qui honorem Reliquiis exhiberi solitum oppugnabant, latum.

V. Q. 5. *Quid ad ornatum necessarium Altaris pertineat?*
 R. Tria præcipuè. 1. *Mappa*, quæ in necessitate simplex, & non benedicta esse potest, uti Tann. d. 5. q. 10. n. 48. Suar. Azor. Tamburinus & alij apud P. Gobat n. 289. docent: extra necessitatem verò triplex, aut certè una duplicata & benedicta esse debet. 2. *Crux*, quæ saltem secundum communio-rem sententiam necessaria est, licet Vasquez d. 233. n. 26. absque peccato etiam veniali sine ea celebrari posse putet, quod etiam P. Gobat n. 269. approbat, si nequeat facile haberi, etiam si quis ex devotione tantum celebrare velit. Multò minùs verò Sacerdos scrupulum habere debet, si nudam Crucem sine Crucifixi imagine habeat, quia hanc sufficere Suar. Vasq. Dicastillo, & plures alij contra Layman. Gavant. & ipsum Cæremoniale Episcoporum docent, eò quòd Missale de sola Cruce loquatur, & Sacerdoti Caravacæ Celebranti Crucem sine imagine Angeli attulerint. Imò Tamburinus l. 1. c. 6. etiam Cruce vel Crucifixo in pariete aut tabula ad latus depicto contentus est. Dignior quæstio est, an in Altari, in quo Ven. Sacramentum asservatur, Crucifixus collocari debeat? quæ quidem quæstio dupliciter formari potest; vel enim Sacramentum in Arca clausum tenetur, & tunc rectè probat Gavantus p. 1. tit. 20. litt. V. in Altari ponendam esse Crucem, tum ob alias rationes ab ipso allatas, tum vel maximè ob Rubricas Missalis, in quibus tit. 4. n. 6. in Missa solemnè celebratâ in loco, ubi Sacramentum asservatur,

varatur, jubetur Sacerdos ter Crucem incensare, adeoque inponunt Rubricæ Crucem adesse. Vel publicè expositum prostat, & tunc rectius dicitur cum Jordane, Tamburino & aliis abesse debere Crucem, uti consuetudo etiam Ecclesiæ Lateranensis probat, quemadmodum citati Authores testantur. Unde malè citatur à Neoterico quodam Authore pro Sententia Crucem adesse debere asserente Gavantus l. supra cit. cum in illo loco tantùm de Ven. Sacramento clauso loquatur; quando prostat verò, expressè p. 2. tit. 14. n. 6. dicat, abesse Crucem debere 3. *Lumen*: sine quo, teste Suarez d. 81. f. 6. omnes Theologi sentiunt, non licitum esse sacrificare; atque adeò, si ante Consecrationem lumen extingueretur, & aliud haberi non posset, Missam continuari absque peccato mortali non posse, etiamsi Viaticum pro moribundo consecrandum foret, uti expressè docent Fagund. p. 22. c. 22. & Quintanaduenn. apud Busenbaum l. 6. c. 3. du. 3. n. 11. Licet autem Rubrica duo Candelabra cum candelis accensis præscribat, non desunt tamen probati Authores, ut Dicastillo, Tamburinus, Layman, Azor & alij, qui in necessitate unicum lumen ex oleo vel sebo sufficere contendunt.

VI. Q. 6. *Quid ad Ornatum accidentalem Altaris pertineat?* R. sequentia ferè. 1. *Pallium*, sive *Antependium*, ut vulgò vocatur, quod etsi ex lino, serico, vel alia simili materia esse conveniat, usus tamen approbat, ob paupertatem vel aliam justam causam posse tolerari etiam ex pictis asseribus, aut aliâ communi materiâ factum, teste P. Gobat n. 290. Imò Gavantus tit. 20. litt. T. etiam sine eo celebrari posse asserit, si Altare Auro, vel Lapide pretioso sit ornatum. 2. *Candelabra* aliquot, quorum in Solemnibus Missis, si haberi commodè possint, regulariter sex adhiberi debent, etsi non prohibitum sit plura in Altari collocari, ut ex Rubricis p. 2. tit. 4. n. 5. colligitur. In privatis tamen Missis, nisi aliud ratio Festi exigat, non ultra duas candelas adhibendas esse, etiamsi Vicarij Generales celebrent, S. Congregatio Rituum 7. Aug. anno 1627. decrevit. 2. *Missale* super pulpito aut cussino collocatum, & si fieri possit, etiam tegumento coloris Missæ convenienti ad majorem decorem & reverentiam saltem in majoribus Festis involutum; & Missale quidem Bonacina & alij communiter sub gravi peccato adhiberi debere

bere volunt, contrarium tamen non improbabiler docent Lugo, Dian. Laym. & alij apud Busenb. l. c. n. 5. modò Sacerdos moraliter certus sit, se non erraturum, aut ad hunc ipsum finem Missam in charta descriptam ante se habeat.

4. *Tabella Secretarum*, parva campanula, ampullæ vitreæ vini & aquæ (quas tamen usus probat, ex alia materia fieri posse) cum pelvicula & manutergio mundo.

§. II.

De Vestibus Celebrantis.

I. **Q**UÆSTIO I. *Qua Vestes requirantur ad celebratum Sacerdotem vestiendum?* R. Sex potissimum, scilicet *Humeralis seu Amictus, Alba seu Tunica, Cingulum, Manipulus, Stola, Planeta.* Ex quibus quidem Alba & Planeta sine peccato gravi omitti non possunt unquam, nisi in gravissimo periculo vitæ propriæ, aut salutis alienæ. amittendæ; sine una tamen alterave ex reliquis celebrari posse, vel ad vitandum murmur populi, vel Infirmum communicandum, vel etiam fervorem devotionis, necessitatem audiendi sacri die Festo, acquisitionem stipendij, si non sit dives Sacerdos, probabiliter docent Tamburinus l. c. c. 3. §. 3. q. 5. & alij plures apud P. Gobat n. 351. cc. qui n. 353. addit, posse Sacerdotem in Cinguli defectu ligamina Casulæ, vel ipsam Stolam accipere, quæ etiam pro Manipulo, uti hic vicissim pro Stola, servire potest.

II. **Q.** 2. *Quid in his vestibus præcipuè observandum sit?* R. Tria præcipuè. 1. *Color*, quem Missæ convenientem oportet esse; de quo P. Gobat n. 382. sic loquitur: Rubricæ tit. 18. n. 1. Verbo *Debet* utuntur; sed hoc Verbum non capiunt pauperes Ecclesiæ; nec facile comittetur peccatum grave non parendo huic Rubricæ, nisi scandalum adsit, sicut si die Resurrectionis neglectis, quæ habentur, aut albis, aut rubris Casulis, nigræ adhiberentur. Sed utique quocunque die satius est facere Sacrum in quocunque colore, quàm omittere; nec damno eum, qui adhibet Velum Calicis discolor à Casula. Ita ille. Illud tamen adhuc quæri potest hoc loco, quando mutatio Paramentorum facienda sit? & responderetur, eam in primis Vesperis faciendam esse. Si autem Vesperæ

non

non dicuntur integræ de aliquo, tum initio Vesperarum is color adhibendus est, qui Festo, de quo Capitulum dicitur, congruit. Quòd si Officium & Missa discordant, color Altaris officium sequi debet; vestium autem Sacerdotalium color, Missæ respondere; quæ diversitas in Feria tertia Rogationum, & in Vigilijs infra Octavas occurrentibus accidere solet. Pro Missa verò solenni convenit, ut Pallium Altaris cum colore Paramentorum Missæ concordet. 2. *Mundities*: quam adeò necessariam Gordanus l. 4. tit. 1. n. 278 & alij Authores apud P. Gobat n. 204. cc. esse volunt, ut Sacrificæ Præfectos peccati mortalis damnare audeant, si eorum culpâ fiat, ut vestes & paramenta valde immunda non mudentur, priusquam in ijs sacrificetur. Celebrantem tamen, qui, si alia haberi non queant, utitur talibus paramentis, non peccare Suar. f. 81. t. 3. asserit. 3. *Benedictio*: quæ adeò necessaria est, ut teste P. Gobat n. 198. omnes peccati mortalis damnent illum, qui utitur non benedictis, excepto cingulo, de quo miriùs loquuntur Fagund. præc. 1. l. 3. n. 12. Diana p. 2. tr. 14. ref. 68. & plures alij ab eodem num. 199. relati.

§. III.

De Calice.

I. **Q**UÆSTIO I. *Quid potissimum in Calice spectari debeat?* R. Tria præcipuè. 1. Materia. 2. Ornatus. 3. Consecratio.

II. **Q**. 2. *Quid circa materiam observandum?* R. Ut, quantum fieri potest, Calix aureus vel argenteus sit, aut Cuppam saltem argenteam, & intus inauratam habeat. Tannerus tamen d. 5. q. 10. n. 52. & alij passim volunt sufficere, si stanneus sit, quemadmodum usus in multis locis probat. Lugo d. 20. n. 90. etiam cupreum intus inauratum permittit, asserens Romæ innumeros esse tales: Imò nec plumbeum in necessitate, vel magna paupertate repudiant Theologi, teste P. Gobat n. 306. qui etiam addit ex communi sensu, & usu, non esse necessariam interiorem deurationem, si argenteus vel stanneus sit.

III. **Q**. 3. *Quid circa Ornatum observandum sit?* R. I. Ad hunc Ornatum requiri *Purificatorium*, in cujus medio, vel

vel angulis Crux acu formetur, ut ab alijs linteis dignosca-
tur, quod tamen necessariò benedictum esse non debet, uti
Gavantus p. 2. tit. 1. litt. I. cum Suar. p. 3. d. 81. f. 8. docet,
Hinc ejus defectum, mundum aliud Strophium supplere
potest; sed ad profanos usus deinceps non adhibendum. 2.
Patenam, quæ ordinariè ex eadem, quâ Calix, materia con-
fici debet, & pariter etiam cum illo consecrari. 3. *Pallam*
& *Corporale*, quæ saltem secundùm eam partem, quâ Cali-
cem tangunt, ex lino esse deberent, ut Rubricæ volunt, licet
ex Cannabe confecta approbet usus, etiam à Gavanto p. 1.
tit. 1. litt. P. non improbatus. In eorum extrema parte seri-
cum & aurum addere non est prohibitum. 4. *Velum & Bur-
sam* ejusdem, si fieri commodè potest, coloris cum Sacerdo-
tis vestibus. Bursa autem Calici sic imponi debet, ut pars
aperta portantem, non autem dextram illius respiciat Ga-
vant. l. c. litt. N. Qui tamen in casu aliquo absque his, id est,
Velo & Bursa, celebraret, non videtur ullius culpæ reus; sicut
nec gravis peccati damnandus est, teste P. Gobat n. 314. qui
sine Purificatorio aut mundo strophio celebraret, si facilè
haberi non possit.

IV. Q. 4. *Quid circa Consecrationem Calicis notandum
sit?* R. Duo præcipuè, quomodo scilicet ea *obtainetur*, &
amittatur, ex quibus prior, scilicet obtentio Consecratio-
nis, retinet commune nomen, & *Consecratio* vocatur, poste-
rior verò *Execratio* seu *Resecratio* appellatur. Et *Consecra-
tionem* quidem quod attinet, etsi Diana p. 5. tr. 13. ref. 60.
cum alijs pluribus non improbabiler sentiat, etiam tunc
consecrari Calicem, quando in eo sive bona, sive mala fide
celebratur, quia tamen Lugo d. 20. de Euch. n. 62. Dicastillo
& alij non immeritò negant ejusmodi contactum Sacri San-
guinis sufficere ad Consecrationem (alioqui enim & Barba
Sacerdotis, aut pannus, in quem ex casu effusus esset sacer
Sanguis, consecrati censerent, quod nemo facilè con-
cesserit) ideo rectiùs faciet Sacerdos, si etiam talem Calicem
ab Episcopo aut alio potestatem habente consecrari curet,
etsi prior sententia ob suam probabilitatem ei saltem in casu
necessitatis servire possit. 2. *Execratio* Calicis tunc solùm
facta censerit debet, si ita frangatur, ut inutilis ad usum Sacri-
ficij effectus sit. Unde licet Suarez putet; Calicem, si denuò
inam-

inauretur, execratum censeri debere, idemque alij iudicent, si eodem Hæretici aut alij mali homines impiè abusi sint, rectius tamen de utroque casu id negant Lugo, Laym. & alij apud & cum P. Gobat n. 310. qui rectè monet n. 312. tum omnibus, tum præsertim Sacerdotibus ab Episcopi seu Suffraganei residentia remotis imbibendam, & sæpe practicandam esse doctrinam communem *ex cap. 1. de Sacr. non iter.* desumptam, videlicet non esse facilè iteranda illa Sacramenta aut consecrationes, quæ de jure communi & per se solum semel fieri solent. Addunt tamen plerique supra citati Authores, in ejusmodi casibus decere, ut saltem aquâ benedictâ abluatur Calix; quam ablutionem P. Gobat n. 311. ab Episcopo, aut saltem ex commissione illius fieri debere putat, alij tamen Authores plerique hoc non exigunt.

P A R S II.

DE RITIBVS IN IPSA MISSA OBSERVANDIS.

IN his indicandis hic ferè ordo observabitur, ut prius ea quæ tam solemni, quàm non solemni Missæ communia sunt, explicentur; & tum demum ea, quæ solemni Missæ propria sunt, separatim exponantur. Quamquam neque hæc etiam omnia in hac parte, sed ea tantùm, quæ à Celebrante observari debent, sint referenda; nam quæ ad alios Ministros pertinent, rectius in tertiam partem differentur.

TITULUS I.

DE PRÆPARATIONE SACERDOTIS CELEBRaturi.

I. QUÆSTIO I. *Qualis preparatio à sacerdote celebraturo sit adhibenda?* R. Duplicem potissimùm internam & externam. Prior in tribus consistit. 1. In puritate conscientiae per confessionem vel contritionem procuranda. 2. In optimæ intentionis formatione, fervorisque ac propositi Sancta sanctè tractandi instauratione. 3. In

pijsimam